נתון ליהושע. רבי יהושע בן חנניא כדאמר במס' ערכין (דף יח:) מעשה ברבי יהושע ברבי חנניא שהלך לסייע את ר' יומנן בן גודגדא בהגפת דלתות אמר לו חזור כך שאתה מן המשוררים ואני מן השוערים אלמא לוי הוה. ספרי (פ' קרח) וכבר נקט ר' יהושע בן חנניא לסייע את רבי יומנן בן גודגדא אמר ליה חזור לאחוריך אתה מחייב בנפשך שאתה מן המשוררין ואני מן השוערין: **ומקומו מושכר.** ונתן לו רבי יהושע פרוטה בשכר המקום ומאלא מטלטלין נקנין עם הקרקע בכסף והכי מסקנא דהך מילתא במס' מעשר שני (פ"ה מ"ט) ונתקבלו שכר זה מזה. ואע"פ שעדיין לא הופרש קריית שם הוא שאסור לשהות לאחרים דבר שאינו מתוקן ואפילו אכלו ממנו אין כאן חיוב מיתה משום עבל (ו) ומן הסמוך יפרש מעשרותיו: **נתון לעקיבא בן יוסף.** שנת מעשר עני היתה ור' עקיבא גבאי עניים היה וכפיתה היו שניהם עמו: **לבורים בעינן.** מדקאמר מקומו ולא מקום אחר: **דלא ליטרחינהו.** ולהוליא משם כל זמן שרצו להניחו שם: **שני שטרות הן.** שני דיינין חלוקין בשטר: **זכו בשדה זו.** החזיקו בו לערכו וכתבו לו את השטר לראיה בעלמא: **חוזר בשטר.** אם אומר אין רצוני שתהא לו ראיה בידו: **ע"מ וכו'.** חוזר אף בשדה שהרי לא עשאן שלוחין לזכות אלא עם השטר והרי מחזר לו בשטר: **אם קדם.** קודם נתינת הכסף (ז) או קודם שהחזיק: **כופכין שטר למוכר.** שדי מכורה לפלוני ולא אמרינן שטר מוקדם הוא כיון דקנו מייניה מהשתא א"ל כאנשי דאמר (ב"מ דף יג.) עדיו בחתומיו זכין לו: **כיון שהחזיק בו.** ר' חייא בר אבין אמר לה ואינה מן המשנה: **נקנה השטר.** כגון שאמר לו (ח) זה קני קרקע בחזקה והשטר עמה: **אפסר.** קניסע"ר כלומר בית אחיזתה וכגון קרקע דמי: **ווו היא בו.** אלמא אחר נכסים בשטר: **אגב.** שיאמר לו קני קרקע וקני מטלטלין אגבה: **כל הני.** ועמו מאה לאן ולא קתני אגבן ק' לאן: **עד דאמר קני.** הולכך לומר לאחר זכה בטפח על טפח לפלוני ועמו מאה לאן שבידי שלא אוכל לחזור בי: **מושכר.** היינו מכר והמעשר היה מתנה וש"מ נקנו מטלטלין דמתנה אגב קרקע של מכר: **שדה לאחד ומטלטלין לאחר.** ואמר לבעל השדה קני השדה לעלמך ואגבה יקנו מטלטלין לפלוני: **דיד עניים הוא.** הואיל ואגבאי של עניים היה הרי הוא כידו (ט) מאא"כ בחאר: **לא שנו.** דמטלטלין נקנין בחזקה דקרקע אלא שנתן לו דמי כל המטלטלין (י) והקרקע דכי אחזקה בקרקע אדעתא למיקני (כ) טוליה אחזקה אבל לא נתן לו דמי כל המטלטלין לא קנה מטלטלין בחזקה דקרקע אלא כנגד מעותיו: **שטר אין פודין בו הקדשות ומעשר שני.** (ל) בנכסות נפקא לן בפ' יש בכור לגחלה (דף נא.) דכתיב בהו כסף הקדש דכתיב (מ) ונתן הכסף וקם לו (נ) ומעשר שני דכתיב (ס) ולרת הכסף דבר שיש בו לוה (ע) היינו מטבע: **מוליא בכסף ישראל.** גט אשה: כסף ושטר קוין ענד עברי בפרקין יליפינן לעיל (דף יד:):

במה

נתון לו ליהושע ומקומו מושכר לו ועישור אחר שאני עתיד למוד נתון לו לעקיבא בן יוסף כדי שיזכה בו לעניים ומקומו מושכר לו ש"מ בעינן צבורים בה שאני התם כי היכי דלא ליטרחינהו ת"ש (א)דאמר (ב)רבא בר יצחק אמר רב שני שטרות הן (ג)זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה (ד)ע"מ שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר בין בשדה ורב חייא בר אבין אמר רב הונא שלשה שטרות הן תרי הא דאמרן אידך אם קדם מוכר וכתב לו את השטר כאותה ששנינו (ה)כותבים שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו (ו)כיון שהחזיק (ז)עמו בקרקע נקנה שטר בכל מקום שהוא שמע מינה (ח)לא בעינן צבורים בה שאני שטר דאפסירא דארעא הוא והא עלה קתני זו היא ששנינו נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף בשטר ובחזקה ש"מ לא בעינן צבורים בה ש"מ: איבעיא להו מי בעינן אגב או לא ת"ש דקתני כל הני ולא קתני אגב ולטעמיך קני מי קתני אלא עד דאמר קני הכא נמי עד דאמר אגב (ט)והלכתא צבורים לא בעינן אגב וקני בעינן: איבעיא להו שדה במכר ומטלטלין במתנה מהו ת"ש עישור שאני עתיד למוד נתון ליהושע ומקומו מושכר לו (י)ש"מ איבעיא להו שדה לאחד ומטלטלין לאחר מהו (יא)ת"ש עישור שאני עתיד למוד נתון לעקיבא בן יוסף כדי שיזכה בו לעניים ומקומו מושכר לו מאי מושכר מושכר למעשר ואי בעית אימא שאני ר' עקיבא (יב)דיד עניים הוה אמר רבא לא שנו אלא שנתן דמי כולן אבל לא נתן דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו תניא כוותיה דרבא (יג)יפה כח הכסף מכח השטר וכח השטר מכח הכסף יפה כח הכסף שהכסף פודין בו הקדשות ומעשר שני מה שאין כן בשטר (יד) ויפה כח השטר שהשטר מוציא בבת ישראל מה שאין כן בכסף ויפה כח שניהם מכח חזקה וכח חזקה מכח שניהם יפה כח שניהם ששניהם קונים בעבד עברי מה שאין כן בחזקה יפה כח חזקה שחזקה (טו)המכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהם קנאם כולם**

במה

ממנו צריך לקרות להם שם ומעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באים בספינה וכו' וקריאת שם שהתם היינו שם בעלים שיברור הבעלים למי יתנום (א) דהיינו ביעור אבל לא היה חושש לא לקבוץ מקום ולא להזכיר סכום שהיה יודע בודאי שלא יאכלו ממנו בני ביתו שכבר הזהירם שלא יאכלו כי לא היה מתוקן ולא"ת למה אינו מזכיר תרומה גדולה בההוא מעשה דרבן גמליאל (ב) וי"מ משום דחטה אחת פוטרת את הכרי מה"ת (ג) ושמא הפרישה קודם שיצא מביתו כדי לצאת ידי איסורא דאורייתא ונתנה לכהן ולא נהירא וכי לא היה לו לרבן גמליאל לחוש לאיסורא דרבנן וי"מ דלהכי לא הזכיר תרומה גדולה לפי שאינה חייבת בביעור כדתנן במס' בכורים (פ"ג מ"ג) ומייתי לה בפ' הערל (יבמות דף עג.) יש במעשר שני ובבכורים מה שאין כן בתרומה וכו' ומשיב ביעור משמע דתרומה לא מיחייבא בביעור אבל קשה דע"כ תרומה גדולה חייבת היא בביעור דקתני במתני' דמעשר שני שהגאתי לעיל כילד מצות ביעור תרומה נותנה לכהן אלמא חייבת היא בביעור ולכל הפחות מדרבנן וגם במשניות (דמעשר שני פ"ה מ"י) מפיק לה מקרא וגם נתתיו לנו (ד) לרבות תרומה ותרומת מעשר ואין להקשות מהיא דיש במעשר שני ובבכורים מה שאין כן בתרומה דמשמע תרומה אינה חייבת בביעור די"ל דמיירי התם לבערם מן העולם כשהגיע זמן הביעור כגון מעשר שני ובכורים שלי אפשר לאוכלם חוץ לירושלים לכך צריך לבערם מן העולם כשיגיע זמן הביעור אם לא יביאם לירושלים אבל תרומה שנאכלת בכל מקום אין צריך לבערה מן העולם אלא צריך ליתנה לכהן והיינו ביעור שלה מ"מ הלכה קושיא לדוכתה אמאי לא ביער התרומה וי"ל דודאי תרומה הפרש בעודה בשדה דרגילות הוא להפרש בגורן (ה) ואית לן למימר שהפרש בעוד היתה התבואה בגורן מיד אחר המירוח (ו) כדאמר התם (ירושל' דמעשרות פ"ג) חזקה לגורן שלא תעקר עד שהפרישו ממנה תרומה גדולה וה"נ אימא בירושלמי (ז) דמסכת מעשרות מלא פירות לבורים אסורין משום גזל ומיימין משום תרומה מפוזרים מותרים משום גזל ופטורים מן התרומה גדולה שאי אפשר לגורן שתיעקר אא"כ נתרמה תרומה גדולה: **נתון** (ח)**ליהושע.** שהיה לוי כדפירש בקונטרס וקשה איך נתן לו

והא קנסינהו עזרא (יבמות דף פו:) וי"ל דסבר לה (ט) מאא"כ בחאר: **לא שנו.** (י) קנס לעניים ור' יהושע עני היה כדאמר בברכות (דף כח.) מכותלי ביתך ניכר שפחמי אתה וא"ת למה לא נתן לו גם מעשר עני וי"ל לפי שהיה רולה ליתן להרבה עניים כדאמרינן בעירובין (דף סג.) הנותן מתנותיו לכהן אחד מביא רעב לעולם אי נמי היה לו לר' יהושע מחמים זוז (יא) לפיכך לא לקח מעשר עני וש"מ היה יכול ליקח מעשר ראשון בתורת עניות הואיל ולא היה עשיר והיה מתפרנס בדוחק ולמ"ד (ביבמות דף פו:) קנסא לכהנים איכא למימר דיהיב ליה כר"ע דאמר מקמי קנסא היה לוי ולא לכהן ולבתר קנסא היה אף לכהן: **ומקומו מושכר** (יב) לו. בסיפא קתני ומתקבלו שכר זה מזה ותימה למה לא הקנה לו (ב"מ דף לט:) כשם שהקרקע נקנה בכסף ובשטר ובחזקה כך שכירות חוזר בשטר. **אם קדם.** קודם נתינת הכסף. **והלכתא צבורים לא בעינן אגב וקני בעינן.** כלומר צריך שיאמר לו קנה המטלטלין אגב קרקע. ומסתברא דוקא בשאינן צבורים בתוך הקרקע, [אבל בצבורים] לא בעינן אגב וקני אלא כיון שהוא מקנה לו הקרקע והמטלטלין כאחד, כיון שהקנה הקרקע בכסף או בחזקה קנה המטלטלין שבתוכה. והיינו דלא [בעי אין] בעינן אגב וקני עד דאסיק דלא בעינן צבורים, דאל"כ הו"ל לאבעויי ברישא היאך יקנה הצבורים שהוא פשוט שקונה אותם עם הקרקע ואח"כ יכבי אם קונה שאינן צבורים. וכ"כ הר"ם פ"ג [ממכירה ה"ט]. ופי' מכל הני, מיהא דשטר ומעובדא דר' אליעזר ורב יהודה דהואיל ולא בעינן צבורים שוה סלע ממש קאמר. וק' צאן וק' חביות ממש הוא ולא הוו צבורים בתוכה. אבל מעובדא

המקום בחליפין ושמא שכירות אין נקנה בחליפין (ד) דאמר התם (ג) **חוזר בשטר** ואינו חוזר בשדה. וא"ת ומה יראה בזה (ה) אם יחזור בשטר כיון שלא יחזור בשדה וי"ל דלא ניחא ליה לליפוק שטר עילויה דאיכא קלא בשטר טפי מבעדים (ו) ויאמרו שהוא עני שמוכר הכל ולא ימלא מלוה: במה

שפיר ר"ש, אמאי לא יעידו העדים שנתנו לו ויכתבו שטר עדותן. על מנת. לא עשאן שלוחין לזכות אלא עם השטר והרי הוא חוזר בשטר. **אם קדם.** קודם נתינת הכסף. **והלכתא צבורים לא בעינן אגב וקני בעינן.** כלומר צריך שיאמר לו קנה המטלטלין אגב קרקע. [אבל בצבורים] לא בעינן אגב וקני אלא כיון שהוא מקנה לו הקרקע והמטלטלין כאחד. **נקנה השטר.** שנתנה קודם המכירה לזה הלוקח בכל מקום שהוא, שהרי דעתו של מוכר להקנות השטר לוקח וקני ליה לשטר אגב קרקע כדין כל מטלטלין המסכרין עם קרקע שנקנין בחזקת קרקע כאילו עבד מכירה במטלטלין גופייהו (שם, וכעי"ז שם קנא.). **והלכתא צבורים לא בעינן.** לא בעינן שהו עומדין לתוכה (ב"ק יב:). **שהכסף פודין בו הקדשות ומע"ש משא"כ בשטר.** אם כתב לגזבר שטר על מעות פדיון הקדש אין הקדש פדוי דבעינן ומן הכסף וקם לו (לעיל ה.). המשך בטוף המסכת.

דרשב"ג לא מייתי ראיה דההוא צבורין בתוכה היו. קני מי קתני. דקני המטלטלין, וודאי צריך הואיל ואינן בתוכה והוו מתנה איך יקנה המטלטלין אם לא יאמר לו קנה אותן עם חזקה שתקנה בה קרקע, אבל מכר מטלטלין וקרקע ונתן דמים והיו צבורין בתוכה, קנה כל המטלטלים בכסף שקנה קרקע, שאינו יכול לחזור בו מהמטלטלים הואיל ונתן המעות. שדה במכר. אם היו צבורין בלא אגב אלא שאמר לו קנה המטלטלין במתנה עם הקרקע ואם לא היו צבורין דאמר ליה אגב, דליכא בין צבורין לאין צבורין אלא אגב וקני. **שדה [לאחר].** שאמר לו זכה במטלטלין לפלוני עם אותה חזקה שתזכה בקרקע לצרכך ואם לא היו צבורין שאמר ליה אגב, ולא איפשיטא. ואם חזר בו קודם שתפס מקבל המתנה אין מוציאין אותה מידו. לא שנו. דנכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות אלא שנתן לו דמי כל המטלטלין.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומקומו וכו' מעוס עבל דמן:

לעזי רש"י

קבישט"ר [קיבישטר"א]. אספר (חלק מהרחמה שבו מושכים את הבהמה או את הסוס בצוואר).

מוסף רש"י

נתון לו לעקיבא בן יוסף. גבאי היה ואותה שנה שנת מעשר עני היתה (שם). **שני שטרות הן.** מלוקין זה מזה (רשב"ם ב"ב עז.). **זכו בשדה זו לפלוני.** אני מקנה לכם בשדה זה שדה זו לאורך פלוני והן קנו לאותו פלוני כמו שהוא לכם (שם). **חוזר בשטר.** מיפוי כח דשטר יכול לחזור בו כל זמן שלא נמסר השטר לאותו פלוני (שם קנ:). ואפילו אמר כתבו ותנו, בכל זמן שלא נא ליד מקבל מתנה יכול זה לעקור שליחותו דאין עושין שטר בעל כרחו של נותן, דאם ייפה כחו במתנה בעל פה לא ניחא ליה לתיהוי מתנה בשטר, ואע"ג דאמרינן בחזקת הנתים (שם מ.) קנין בפני עדים ואין צריך לומר כתובו דתתם קנין לכתיבה עומד, הני מילי סתמא, דמסתמא ניחא ליה למקנה שיכתבו שטר לקוחה, אבל הכי דמי לא כתבינן בעל כרחו (שם עז:). **ואינו חוזר בשדה.** אחרי שכבר זכו בקנין או בחזקה וזכין לו לאדם שלא בפניו (שם קנ:). **על מנת שתכתבו לו את השטר.** הכי קאמר לא יזכה עד שיבא השטר לידו (שם עז:). **שלשה שטרות הן.** שלשה עניני שטרות הן ולא נא לאלוקי אלא לאוסיף (שם קנ:). **אם קדם מוכר וכתב לו את השטר.** מי שצריך למעות ורוצה למכור מנכסיו למכירו ופעמים שהוא מוצא קופר ומוכר שטר מכירה כדי שיהא מוחזק לימנו לוקח כל שנה שילה למכור (שם עז:). ולכך קדם והכתיבו והוא יכול לעשות כן (שם קנ:). **כאותה ששנינו.** שמוחר לעשות כן אע"ג דמיחזי כשקרא דאין כאן הספר לשום אדם אלא למוכר עצמו אפ"ה יאבד השטר וימצאנו לוקח שנתב בשמו יטען שלקחו מזה המוכר ואי לא חיים לכחי אין לא חיישינן בשאילו (שם עז:). **כיון שהחזיק.** זה הלוקח, משקנא דמילתיה דאמרינן הוא ולא מן המנה (שם). **נקנה השטר.** שנתנה קודם המכירה לזה הלוקח בכל מקום שהוא, שהרי דעתו של מוכר להקנות השטר לוקח וקני ליה לשטר אגב קרקע כדין כל מטלטלין המסכרין עם קרקע שנקנין בחזקת קרקע כאילו עבד מכירה במטלטלין גופייהו (שם, וכעי"ז שם קנא.). **והלכתא צבורים לא בעינן.** לא בעינן שהו עומדין לתוכה (ב"ק יב:). **שהכסף פודין בו הקדשות ומע"ש משא"כ בשטר.**

מוסף תוספות

א. פירוש שם הבעלים שיקנה אותם ללוי וללכן). תוס' ב"מ יא. **ב.** ור"א בן עזריה שהיה כהן היה עמהם בספינה דקתני סיפא א"ר יהושע עישור שאני עתיד למוד נתון לראב"ע. תוס' הרא"ש. **ג.** לפי שניטלת באומד ובמחשבה. ריטב"א. **ד.** ובהאי מעשה דר"ג וזקנים היה כבר התבואה בבית דקאמר בתר הכי מעשרות מהיכן ניטלין מן הבית או מן השדה נשמעינה מן הדא וכו' ור' חנינא בר פפא שמע לה מן הכא עישור אחר שאני עתיד למוד נתון לעקיבא בן יוסף הדא אמרה מן הבית האי דאייתי בירושלמי ראי' ממעשר עני היינו משום דאמרינן בתוספתא אין מעשר עני מתחלק אלא מתוך הבית. תוס' הרא"ש. **ה.** מצא פירות ממורחין בשדה מכונסין אסורים משום גזל מפוזרים מותרין משום גזל בין כך ובין כך חייבין במעשרות ופטורין מתרומה גדולה שא"א לגורן שתעקר אא"כ נתרמה ת"ג. שם. וכן הוא בירושלמי ובר"ש על המשנה במע"ש. **ז.** דאינו נוטל במע"ש כדתנן במס' פיאה (פ"ח מ"ח). תוס' כתובות כו. **ז.** דכל דבר החוזר לבעלים כגון מתנה ע"מ להחזיר א"נ שאלה או שכירות בכולם לא מיקנו בחליפין משום דהוה כמו טובת הנאה דאמרינן (ב"מ יא:) דאינה ממונא לקנות בחליפין ומש"ה הוצרך שיתקבלו מעות זה מזה. תוס' ערכין ל.. **ח.** אי משום האחריות שבו הא רב הוא דאמר פרק חזקת (ב"ב מא:) המוכר שדהו בערים גובה מנכסים משועבדים. רשב"א. **ט.** דמ"מ ע"י עדים ליכא קלא כולי האי אלא ע"י חקירה ולא זילי נכסי אבל בשטר איכא קלא טפי וזילי נכסיה. שם.

תוס' ר"י הזקן

ליהושע. בן חנניא ולוי היה. **מושכר.** ונתן לו פרוטה בשכירות. **זכו.** החזיקו בזה הקרקע בשביל פלוני וכתבו לו את השטר. מסתברא דשטר עם אחריות צוה להם שיכתבו לו על המתנה. והיינו דקאמר חוזר בשטר שאינו רוצה עתה שתהיה אחריות במתנה, דאי בשאין בה אחריות מה הוא מפסיד אם חוזר בשטר, הואיל ינקה קרקע שהרי אלו (לא) החזיקו בשבילו. וא"ת שאינו רוצה שתהא ראייתו בידו כמו

עין משפט נר מצוה

רפז א ב מיי' פ"ו מהל' מכירה הל' טו טז סמג עשין סב טוש"ע חו"מ סי' רמג סעי' ו ז:

רפח ג מיי' פ"ל מהל' מלוה ולוה הל"ל סמג עשין לו טוש"ע חו"מ סי' רלח סעי' ח:

רפט ד מיי' פ"ו מהל' מכירה הל"ל סמג עשין פה טוש"ע חו"מ סי' סו סעי' י:

רצ ה ו מיי' פ"ג מהל' מכירה הל' מ מ סמג עשין סב טוש"ע חו"מ סי' רכ סעי' ח ט:

רצא ז מיי' שם הל"י טוש"ע חו"מ שם סעי' ג:

רצב ח מיי' פ"ל מהל' מכירה הל"ט סמג שם טוש"ע חו"מ סי' קנב סעי' יב:

עין משפט נר מצוה

רצג א מיי' פ"ג מהלכות מכירה הלכה כ וסמג עשין קפב טוש"ע מו"מ סימן קלב סעיף יב:
רצד ב מיי' פ"ד מהל' סוטה הלי"ז:
רצה ג מיי' שם פ"ג הלכה ב:
רצו ד מיי' שם הל"מ ופ"ג הלי"ז:
רצז ה מיי' שם פ"ד הלכה יז:

מוסף רש"י

שנתן לו דמי כולן. דסיון דקיבל המוכר כל הדמים של עשר הסדות הרי אשתעבוד כולהו לגוקח בשביל מעותיו שנתן לו ודי לן בחזקת אחת מהן וכדתפרכם טעמא דקדנא דארעא חד הוא, כל הסדות מחזקין כגוף קרקע של עולם שהוא אחד וכמו שהחזיק בכולהו דמי (רשב"ם ב"ב סז.). **אספר.** משמר את הכתמה (שם נג.). **אמן אמן.** קבלת שבועה (במדבר ה כב) **אמן על האלה וכו'.** לכך הוצרכה לכפול (סוטה יח.). **שלא סטיתי ארוסה ונשואה.** על ידי גלגול שבועה הוא מגלגל עליה זנות של אירוסין, אע"פ שלא היה בו קיומי, ומכאן לגלגול שבועה מן המובחר (שם). **ושומרת יבם וכנוסה.** ואם היתה יבמתו וכנסה וקיימ לה ונפתרה, מגלגל עליה שבועה שלא נטמאת כשהיא שומרת יבם (שם). ומיהו כודקין אותה על שתיהן דהא לי זמני בעודה שומרת יבם אסורה עליו וכו' עקיבא מוקמינן לה במסכת סוטה (יח:) דאמר אין קידושין תופסין במייבי לאוין, דמשום לה יבמה לשוק כאשת איש וכי היכי דאשת איש מיתסרא אגברא בזנות, שומרת יבם נמי מיתסרא אינמה, וכיון דמיתסרא עליה בת קיומי הוא (יבמות נח.). **דקני לה.** קיימ לה וכתפרה בה אל תסתרי עם איש פלוני (שם). **ארוסה.** שקיימ לה לרוס, **ושומרת יבם.** שקיימ לה יבם (סוטה כג:). **לא שוחות.** דמעמיטיה קרא (שם). דבעינן תחת אישך (יבמות נח.). **ולא נטולות כתובה.** אם קיימ לה ונפתרה, שהיא גרמה לאסור את עצמה עליו (שם). שנפתרה אחר קיומי, דמקיומי ואילך לא אימעיט כדמפרש בגמרא ואפילו ליתם לן לדבר המעונג, ושומרת יבם שזיקתה מותרת ליבמה, נהי דמותרת מיהו לא בעי למינסב אשה זונה והיא הפסידה כתובתה (סוטה שם). **ונסתרה כשהיא ארוסה.** ונשאה ומשקה לה (יבמות שם). מנוקה מעון. שלא בא עליה לאחר שנפתרה שהאורה אסרה עליו דכתיב והיא נטמאה (שם) שלא בא עליה משנתארסה עליו, האשה הרוח תשא עוונה, שיבדקוה הכתים (סוטה כח.). אין איש מנוקה מעון. ניאוף בשאינה האסורה לו בין מזו שנפתרה בין מאחרת (שם מז:).

במה דברים אמורים שנתן לו דמי כולן. ואם תאמר בלא חזקה נמי קנה מטעם כסף וי"ל דמיירי באחרת דלא קנו בכספא[א] וא"ת ומאי קאמר יפה כח חזקה מכח כסף והלא חזקה אינה מועלת בלא כסף ואומר הר"ם דבמתנה מיהא קנה כולם כשהחזיק באחת מהן בלא כסף וה"ר שמואל מאיבריא פי' שנתן דמי כולם כגון שהמוכר היה מייב לגוקח מעות כסר והשתא ניחא דבאותם מעות לא היה קונה כי היכי דלא מצי לקדושי בהן איתתא לפי שהוא מלוה[ב] ה"נ לא מצי למיקני בהן קרקע[ג] ובהאי נמי איכא יפה כח דחזקה שקונה בלא כסף:

עשר בהמות באספר אחד. נראה דאיירי שכולן קשורין באספר אחד והוא אחז בטלפייס או בשערה של אחת[ד] מהן[ה] ועלה קאמר מי לא קני השאר וה"ה בשדות בחזקה של אחת מהם קונה דלהא דמיא דאי החזיק באספר ממש[ו] מאי מייתי מהא דילמא הכא שאני שהחזיק בכולן[ז] ונראה דדוקא שנתן דמי כל הבהמות כי היכי דבעינן בשדות שנתן דמי כולן ומשני התם איגודו בידו כלומר דאוי היה להיות בידו אם ירצה לאחוז באספר שכולן קשורים באספר אחד ויקנה כולן השתא נמי הוי כמחוברות יחד אבל שדות אינו יכול לאחוז כולן כאחד: **אמן מאיש זה אמן מאיש אחר כו'.** וא"ת מנ"ל כל הני הא לא כתיב אלא תרי אמן וי"ל מחד אמן מפיק שפיר אלה ושבועה ואיש זה ואיש אחר שהרי אכל מה דכתיב בפרשה קמי ואלה ושבועה בהדיא כתיב בפרשה וכתיב נמי תחת אישך דמשמע בין מאיש זה בין מאיש אחר ואידך אמן קמי אארוסה ושומרת יבם דלא כתיבי בפרשה[ח]: **אלא** דקני לה כשהיא ארוסה וקא משקי לה כשהיא נשואה. ותחת אישך דקאמר רחמנא הכי משמע כלומר שאת עכשיו תחת אישך ואם תאמר מנ"ל לפרושי קרא הכי הא טומאה תחת אישך משמע שהסתירה היתה בנישואין וי"ל דה"ק דכי היכי דמרבי מאיש[ט] קיומי דאירוסין ברש פרק ארוסה (סוטה דף כד.) הכי נמי נרבה סתירה: **ונקה האיש מעון אמר רחמנא.** וא"ת לוקמה כגון שבא עליה בשוגג שלא ידע עד לאחר מכאן דנסתרה דכה"ג מנוקה מעון תשיב ליה דהא כי מוקי לה ע"י גלגול לאו מנוקה מעון הוא אם זינתה באירוסין אלא כיון דשוגג הוא מנוקה מעון קרינא ביה וי"ל דשאני הכא כיון שבשעת השקאה יודע שבא עליה באיסור בין שבא עליה בשוגג בין שבא עליה במזיד לאו מנוקה מעון הוא אבל ע"י גלגול שאינו יודע בשעת השקאה מנוקה מעון קרינא ביה: **הכי** גרס' **אלא** לאו ע"י גלגול. ולא גרס' דקני לה כשהיא ארוסה ואיסתתרה ונכנסה לחופה וכו' אלא הכי גרסינן אלא לאו על ידי גלגול שקינא לה כשהיא נשואה ונסתרה וגלגל עליה שבועה בפני עצמן שהרי לא קינא לה וכמו כן מגלגלין שבועה דקרקע אע"פ שלא שייך בהו שבועה ואי קשיא הוה ליה לאוקמיה בדקני לה כשהיא ארוסה ואיסתתר ומשקי לה כשנכנסה לחופה דקרינא בה תחת אישך וכגון שלא בא עליה דהוה ליה מנוקה מעון אי בעי לאוקמי הכי במסכת יבמות (דף נח.) ואותיבנא עלה מבלעדי אישך שקדמה שכיבת בעל לבעל ולא שקדמה שכיבת בועל לבעל הילכך אין לך שבועה על זנות של אירוסין בשום ענין אלא ע"י גלגול דזנות אירוסין קדמה שכיבת בועל הוא וביבמות (ג"ז שם) איכא דמוקי לה כשבא עליה ארוס בבית אביה ועולא לא סבירא ליה האי שיטוא דשיטוא דחיקא הוא כן פירש הקונטרס וקשה דהא בשמעתין נמי ע"כ סמיך אההיא שיטוא דקאמר אלימא דקני לה כשהיא ארוסה ומשקי לה כשהיא ארוסה תחת אישך אמר רחמנא פרט לארוסה ולמה ליה האי קרא הוה ליה למימר מבלעדי אישך ולא שקדמה שכיבת בועל לבעל אלא ש"מ סמיך אההוא שיטוא דבא עליה ארוס בבית אביה א"כ הדרא קושיא לדוכתיה לכן נ"ל דהיינו טעמא דלא רצה לאוקמי בנכנסה לחופה ולא נבעלה דסבר לה כשמואל דאמר[ב] אין חופה לפסולות וכיון[ג] שנבעלה אין חופה תופסת בה ולא קרינא בה תחת אישך וא"ת לרב דאמר[ד] יש חופה לפסולות א"כ יכול לאוקמה דקני לה כשהיא ארוסה ונכנסה לחופה ולא נבעלה א"כ גלגול שבועה מנ"ל וי"ל דנפקא ליה מאמן מאיש זה אמן מאיש אחר כלומר שאינה חייבת שבועה על אחר שהרי לא קינא לה ומגלגל עליה ע"י אחר וא"ת ועולא אמאי לא מפיק גלגול שבועה מאמן מאיש זה ומאיש אחר וי"ל דמהא לא נפקא דמגלגלין על קרקעות דהא דמגלגלין שבועה מאיש אחר היינו משום דאותו איש אחר שייך בו שבועה אם קינא אבל קרקע דלא שייך בה שבועה כלל אימא לא מגלגלין אבל השתא דמדמינן גלגול שבועה דקרקע לגלגול דארוסה ניחא שפיר דלגבי ארוסה נמי לא שייך בה שבועה אלא ע"י גלגול דוקא כדפרישית וא"ת לרב היכי מפיק גלגול שבועה מאיש אחר הא לא דמי לה כדפרישית וי"ל דסבר מאיש אחר דקאמר היינו אפי' מקטן[ה] שאין מקנאין לה על ידו דלא שייך בו שבועה[ו] אפי' הכי מגלגלין ועולא לית ליה האי סברא: ספק

[א] במה דברים אמורים שנתן לו דמי כולן אבל לא נתן לו דמי כולן לא קנה אלא בנגד מעותיו מסייע ליה לשמואל [ב] דאמר שמואל מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה את כולן אמר רב אחא בריה דרב איקא תדע שאילו מסר לו עשר בהמות באספר אחד ואמר ליה קני מי לא קני א"ל מי דמי התם איגודו בידו הכא אין איגודו בידו איכא דאמרי אמר רב אחא בריה דרב איקא תדע דלא קני אילו מסר לו עשר בהמות באספר אחד ואמר לו זו קני מי קני מי דמי התם גופים מוחלקים הכא סדנא דארעא חד הוא: וזוקקים את הנכסים וכו': אמר עולא מנין לגלגול שבועה מן התורה שנאמר [1] ואמרה האשה אמן אמן ותנן [2] על מה היא אומרת אמן אמן אמן על האלה אמן על השבועה אמן אם מאיש זה אמן אם מאיש אחר אמן [3] שלא סטיתי ארוסה ונשואה ושומרת יבם וכנוסה האי ארוסה היכי דמי אילימא דקני לה כשהיא ארוסה וקא משקי לה כשהיא ארוסה והתנן [4] [2] ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובה מ"ט [2] תחת אישך אמר רחמנא [5] וליכא אלא דקני לה כשהיא ארוסה [6] ונסתרה כשהיא ארוסה וקא משקי לה כשהיא נשואה [7] מי בדקי לה מיא [3] ונקה האיש מעון אמר רחמנא [8] בזמן שהאיש מנוקה מעון מים בודקים את אשתו אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקים את אשתו [9] אלא ע"י גלגול אשכחן סוטה דאיסורא ממונא מנלן [10] תנא דבי רבי ישמעאל ק"ו ומה סוטה שלא

במה דברים אמורים. דקנה בחזקה דשדה זו אם שדה אחרת שאינה סמוכה לה בזמן שנתן לו כו' ומטלטלין הנקנין עם קרקע נמי כשדה שאינה סמוכה לה דמי והיינו דרבא: **מסייע ליה לשמואל.** הך דקתני כיון שהחזיק באחת מהן קנאן כולן: **אגודו בידו.** כולן אגודות באגד זה שבידו: **איכא דאמרי תדע דלא קני.** ולית דשמואל: וזו לא תיקני ל"ג: **ואמר ליה זו קני מי קני.** לשמואל הא אמר זו. הכא נמי כי אחזקה בהא ואין השאר ניכרות עמה זו קני הוא: **גופין מוחלקין.** וכי אמר ליה זו קני הוא משמע ולא קנה השאר הכא לא זו קני הוא: **דסדנא דארעא חד הוא.** דהא כולה מחוברת: **סדנא.** טרינ"ק כמו סדן של נפחים כלומר עשה. ואיבור הקרקע חד הוא דהא כולה מחוברת: **אמן אמן.** יתירא למידרש ביה גלגול כדקא מסיים ואזיל אמן אלא סטיתי ארוסה ונשואה ולא אפשר לאוקמה אלא בגלגול: **על האלה.** ירכך נופלת וגו': **השבועה.** שהיה משביעה הכהן ואומר משביעני עליך אלא נטמאת כדכתיב (במדבר ה) והשביע אותה: **כנוסה.** שייך למיתני גבי יבמה. שומרת יבם ממתנת ומלפה ליבום כמו שמר את הדבר (בראשית מז) דהכי שייך לשון כניסה כדכתיב (דברים כה) לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר אלא יבמה יקחנה לאשה בביתו: **אי נימא כו' ומשקה לה כשהיא ארוסה.** ומילי מילי קתני ולא שתשבע על כולם כאחד וה"ק בין שהיא ארוסה בין שהיא נשואה יכול להשביעה ולהשקותה: **לא שותות.** אם נסתרו דבעינן תחת אישה[ח]: **ולא נוטלות כתובה.** שהיא גרמה לעצמה ליאסר עליו: **וקא משקה לה כשהיא נשואה.** על מתירת אירוסין: **ונקה האיש.** אלא בא עליה אחר שנסתרה שנאסרה עליו בסתירה זו: ה"ג **אלא לאו ע"י גלגול.** ולא גרסינן **דקני לה כשהיא ארוסה ואסתתר ונכנסה לחופה כו': גלגול.** שקינא לה כשהיא נשואה ונסתרה ומגלגל עליה שבועה על אירוסין אע"פ שלא היו ראוין לשבועה בפני עצמן שהרי לא קינא[ט] קינא. ואי קשיא הוא לה לאוקמה בדקני לה ארוסה ואסתתרה ומשקה לה כשנכנסה לחופה וקרינא בה תחת אישך וכגון שלא בא עליה דהוה ליה מנוקה מעון אי בעי לאוקמה הכי במסכת יבמות (דף נח.) ואותיבנא עלה מבלעדי אישך[י] שקדמה שכיבת בעל לבעל ולא שקדמה שכיבת בועל לבעל הילכך אין לך שבועה על זנות של אירוסין בשום ענין אלא ע"י גלגול דזנות אירוסין קדמה שכיבת בועל הוא וביבמות (ג"ז שם) איכא דמוקי לה כשבא עליה ארוס בבית אביה ועולא לא סבירא ליה האי שיטוא:

שלא

[1] ב"ק יב. ב"ב סז., [2] סוטה יח. יבמות נח., [3] סוטה כג. ב. כדאמר לקמן (מז.). בפרק האיש מקדש ושוין במכר שקנה ואי מלוה להוצאה ניתנה במה קנאו. רשב"א: ובתוס' הרא"ש כתב על פירוש זה, אבל לישנא דנתן לו דמי כולן לא משמע הכי. ג. דליכא מסירה אלא באותה שאחז בה ואחרנייתא מקני אגבה. תוס' הרא"ש. ד. שכולן קשורות באספר אחד ואחז באספר לקנות כולם. שם. ה. דשייכא מסירה על זו כמו על זו. תוס' טוך. ו. דהשתא לא ממעטינן מחתת אישך כיון דהשתא היא תחת בעלה. השקאה היא תחת בעלה. תוס' יבמות נח. ז. דדמי לקרקעות. תוס' הרא"ש.

תורה אור השלם

1. וְכָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ לְצָבוֹת בֶּטֶן וְלִנְפֹּל יָרֵךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן:
במדבר ה כב
2. וְאַתְּ כִּי שָׂטִית תַּחַת אִישֵׁךְ וְכִי נִטְמֵאת וַיִּתֵּן אִישׁ בָּךְ אֶת שְׁכָבְתּוֹ מִבַּלְעֲדֵי אִישֵׁךְ:
במדבר ה כ
3. וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֹן וְהָאִשָּׁה הַהִוא תִּשָּׂא אֶת עֲוֹנָהּ: במדבר ה לא

לעזי רש"י

טרינ"ק [טרונ"ק]. סדן, גוש.

מוסף תוספות

א. דמיירי במקום שכותבין את השטר. תוס' הרא"ש (עי' לעיל כו.). ב. כדאמר לקמן (מז.). בפרק האיש מקדש ושוין במכר שקנה ואי מלוה להוצאה ניתנה במה קנאו. רשב"א: ובתוס' הרא"ש כתב על פירוש זה, אבל לישנא דנתן לו דמי כולן לא משמע הכי. ג. דליכא מסירה אלא באותה שאחז בה ואחרנייתא מקני אגבה. תוס' הרא"ש. ד. שכולן קשורות באספר אחד ואחז באספר לקנות כולם. שם. ה. דשייכא מסירה על זו כמו על זו. תוס' טוך. ו. דהשתא לא ממעטינן מחתת אישך כיון דהשתא היא תחת בעלה. השקאה היא תחת בעלה. תוס' יבמות נח. ז. דדמי לקרקעות. תוס' הרא"ש.

תוס' ר"י הזקן

קני כולם מי לא קני. פי' למאן דאית ליה[ק] בהמה נקנית במסירה. וזו לא תקני. לא גרסינן, אלא זו קני מי קני, ופי' לשאר, דהא קאמר ליה זו. אספר. קבישטר"ו בלעז. סדנא. כמו סדן של נפחים, כלומר הכל מדובק. ודין נתן לו עשר שדות בעשר מדינות והחזיק באחת מהן כיארנו בחזקת

[ד] ב"ק יב. ב"ב סז., [ה] סוטה יח. יבמות נח., [ו] סוטה כג. [ז] [בכת"י הגירסא פרט לאוקומה ולא וכו'], [ח] ["וגנסתרה כשהיא ארוסה" ליתא בכת"י, וכ"ל בתוד"י אלא וגם מרש"י נראה דלא גרסינן לה], [ט] סוטה כח. מז: שבועות ה. יבמות נח., [י] ספרי פ' נשא, [כ] [במדבר ה. כט], [כא] [בתוס' (מלשון רש"י) טוסף כתן: קיימ לה וכמו כן מגלגלין שבועה דקרקע אע"פ שלא שייך בהו שבועה], [כב] [שם שם, כז], [כג] [לעיל ו ע"ב], [כד] [לעיל כב ע"ב], [כה] [וע"ע תוספות יבמות נח. ד"ה שומרת], [כו] [יש להוסיף מיש. (רש"ש, ע"ש)], [כז] [יבמות מז:], [כח] [לעיל יכין שנתארה. רש"ש. והכ"ם מדפסיות מגיה וכיון שזיתה], [כט] [שם נח:], [ל] [כדאיתא סוטה כד.], [לא] [לעיל כה ע"ב].

הבתים שקונה כולם, וכ"כ הר"ם (פ"ח) [פ"א ה"כ]. ומ"ש שם רבינו שמואל כתבנו שם. ואיתא נמי להא דשמואל בהמוכר את הבית [ב"ב סז. א]. ארוסה. רוה ודאי על [ידי] גלגול שקנא לה כשהיא נשואה ונסתרה וקא משקי לה וקא מגלגל לה השתא אם שטתה כשהיא ארוסה. אבל ארוסה אינה שותה דתניא תחת אישך פרט לארוסה.

שלא ניתנה ליתבע. שבועה שלא בעד אחד כדאמרינן התם (ריש סוטה) לדריך שני עדים שראוה שנסתרה דליף[1] דבר דבר מממון: **ממון שניתן ליתבע.** להשביע בעד אחד אם טענו מנה וכפר לו בכולו ועד אחד מעידו שהוא חייב לו נשבע שנאמר[2] לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת לכל עון ולכל חטאת אינו קם אבל קם הוא לשבועה (שבועות דף מ.): **אינו דין שמגלגלין.** את שבועתו להשביע בגלגול: **אשכחן ודאי.** שמגלגלין שבועה טענת ברי בדבר שאין חייבין עליו שבועה כגון קרקעות או שלא הודה במקצת שמגלגלין אותו אם נתחייב לו שבועה ממקום אחר: **ספק מנין.** טענת שמא כגון שבועת השומפין והאריסין שחלקו דתנן בשבועות (דף מה.) חלקו השומפין והאריסין אינו יכול להשביעו וקתני נתחייב לו שבועה ממקום אחר מגלגלין עליו את הכל אלמא ספק נמי מגלגלין: **מנלן.** אי מק"ו לא[3] דמי דסוטה כל שבועתה ספק[4] וגלגול נמי ספק ממון עיקר שבועתו אינו באה אלא בטענת ודאי דכתיב (שמות כב) כי יתן איש ושבועת השומפין תקנתא דרבנן היא משום דמורו בה היתירא כדאמר התם (שבועות דף מח:) וכיון דעיקר שבועת ממון ליתא אלא בטענת ודאי וגלגול דידיה נמי בטענת ודאי ולא בטענת ספק: **שבועה בפנים.** [5]דסוטה שמשביעין אותה בעזרה: **עד היכן.** כתה של גלגול לגלגל דבר שאין נשבעין עליו: **דאמר ליה עבדי אחה.** אפי' זו מגלגלין אם יתחייב לו שבועה ממקום אחר ובמסקנא מפרש מאי רבותא מקרקע דאמר עד היכן: **הקורא לאחיכו עבד.** עבד כנעני: **יהא בנידוי.**[6] היו מנדין אותו שמזלזל בישראל כל כך אף הם יזלזלו בו: **סופג את הארבעים.** היו קונסין מכות מרדות ויתא ליה הא מילתא: **רשע יורד עמו לחייו.** כלומר לו אין ב"ד נזקקים אבל הוא מוחר לנגתו ואף למעט פרנסתו ולירד לאומנותו: **טענה מעלייתא היא.** ובלא גלגול נמי אי הוה מודה במקצת או היה לו עד אחד היה חייב שבועה דטענת מטלטלין היא זו שתובעו פעולתו או גרעונו ומאי רבותא דהאי משאר גלגול שבועה: **גופו קנוי.** ואינה טענת מטלטלין: **היינו קרקע.** והא תניין לה במתני' דמגלגלין ומאי רבותא דרב יהודה לאשמועינן גלגול עבדי אתה: **ליה ליה קלא.** משי"ה תנן בה גלגול: **מתני' כל הנעשה דמיס באחר.** שדרכו לתתו בדמים כשקונין חפץ אחד. והשתא ס"ד דמטבע אתא לאשמועינן כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפיו היכא דנתנו בתורת חליפין ולא בתורת דמיס אלא כעין שקונין בסודר כעין שלף איש נעלו: **כיון שזכה.** בו המקנה ומשך זוז אחד מן הקונה בתורת קנין חליפין נתחייב הקונה באונסי חליפין בכל מקום שהם אם מתו או אם נאבדו עליו לשלם המעות[1] שפוסק לתת לו לפי שכשמושך המוכר את הסודר או את הזוז בתורת חליפין נקנה המקח לגוקח בכל מקום שהוא: **החליף שור בפרה.** כיון שמשך בעל הפרה את השור נקנית פרה לגוקח בכל מקום שהיא ואונסיה עליו. ובגמרא פריך מאי כילד הואיל[2] והוא אתי לאשמועינן דמטבע נעשה חליפין אע"פ שבתורת דמיס קיימא לן (בב"מ דף מד.) דמעות אינן קונות אלא משיכת המקח כי יהבינהו ויהליה בתורת קנין סודר קני כי סודר הוה ליה למיתני כילד החליף מעות בפרה: **גמ' מאי ניהו מטבע.** שהוא הניתן דמיס באחר בכל מקום ואשמועינן מתני' דאע"ג דבתורת דמיס קיימא לן דלא קני כי יהביה ליה בתורת חליפין קני: **שמע מינה כו'.** ואנן קיימא לן בפרק הזהב (ב"מ דף מו.) דאין מטבע נעשה חליפין: **אמר רב יהודה הכי קאמר כל הנישום דמיס באחר.** כל דבר שאם בא לתתו דמיס באחר צריך לשומו בדמיס דהיינו כל המטלטלין בר ממטבע: כיון סודר נעשו חליפין וקנו כי סודר כדפירש בקונטרס ואם תאמר ומה טעם שמטבע נעשה חליפין למאן דאמר[3] פירי לא עבדי חליפין אלא נעל דוקא דהא מטבע לאו כלי הוא ואומר רבינו תם דמטבע כעין כלי שראוי לתלותו בצואר בתו ועוד אומר ר"י משום שראוי לשקול בו משקלות ועוד יש לומר דמה שראוי להוציא ולקנות בו כל דבר מחשבינן ליה כלי[4]: **הכי** קאמר כל הנישום דמיס באחר. פי' בקונטרס כל דבר שאם בא לתתו דמיס באחר צריך לשומו היינו כל מטלטלין בר ממטבע כיון שזכה זה כו' ואם נתנו בתורת חליפין נקנו חליפין לגוקח במשיכה שמשך בעל המקח את זה ואשמועינן תורת חליפין במטלטלין ולמימר דאע"ג דליתנהו כלי אלא מטלטלין

ספק מנלן. פי' בקונטר' טענת שמא כגון שבועת השומפין והאריסין שחלקו דתנן בפרק הנשבעין (שבועות דף מה. ומס[5]) חלקו האריסין והשומפין אינו יכול להשביעו וקתני נתחייב לו שבועה ממקום אחר מגלגלין עליו את הכל אלמא ספק נמי מגלגלין ואי"ת מאי בעי לן מנ"ל נילף ק"ו מסוטה שהיא ספק ומגלגלין עליה אע"ג דלא ניתנה ליתבע בעד אחד א"כ ילפינן ספק מספק וי"ל דלא דמי דהתם כל שבועות שלה ספק ולכך מגלגלין עליה ספק[6] אבל ממון דעיקר שבועה דידיה אינו בטענת ספק[7] אימא דלא מגלגלין עליה ספק:

נאמרה שבועה בפנים. וא"ת למה לי ק"ו דלעיל לומר שמגלגלין נילף מהא דדרשה גופיה שמגלגלין בממון משום דנאמרה שבועה בפנים ונאמרה שבועה בחוץ במה מצינו וי"ל דאי לאו ק"ו בהאי מה מצינו דהכא לא מצינו למילף דממונא מאיסורא לא ילפינן[8] אבל בתר דגלי לן האי ק"ו דילפינן ממונא מאיסורא א"כ מהשתא מפקינן שפיר בהא מה מצינו לעשות ספק כודאי ואומר רבי שלא על כל ספיקות מגלגלין שאם נתחייב אדם לחבירו שבועה אינו יכול לגלגל לו ולומר הישבע לי שלא גנבת לי אוש דבר מעולם אלא דוקא בספק שיש לנו לחוש קצת כגון נעשה לו אומף או אריס דכה"ג אמרינן בסוף כל הנשבעים (שבועות דף מח:) דמגלגלינ[9]:

הקורא לאחיכו עבד בנדיי. מכאן מדקדק ר"ת דכל היכא דאמר כה"ג כי הא דגדרים (דף ז:) בשומע אזכרה מפי חבירו[10] היה חייב לנדותו ואם לא נידהו הוא עצמו יהא בנידוי לא שיהא ממילא[11] אלא ב"ד היו חייבין לנדותו כדאמר הכא שמותי משמתינן ליה והיינו מדה כנגד מדה[12] כלומר הוא קרא לאחיכו עבד דהוא ארור[13] כך מקללין אותו באורר דהיינו נידוי וכן הקורא לאחיכו ממזר הוא אומר שאחיכו עבר בלאו לפיכך סופג את הארבעים כדין עובר בלאו: **כל** הנעשה דמים באחר. פי' בקונטרס כל שדרכו לתתו בדמים כשקונין חפץ דהיינו מטבע וקס"ד דמטבע נעשה חליפין אתא לאשמועינן דמיירי שנתן בתורת חליפין ולא בתורת דמיס אלא כעין שקונין בסודר כדכתיב (רות ד) שלף איש נעלו כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפיו רב ולוי פליגי פרק הזהב (ב"מ דף מז.) מי חליפין בכליו של קונה או בכליו של מקנה דרב סובר בכליו של קונה ולוי סובר בכליו של מקנה לרב ניחא שפיר אי גרסינן כיון שזכה זה נתחייב זה הקונה והכי נפרש כיון שזכה זה דהיינו המקנה שזוכה במטבע של קונה נתחייב זה הקונה באונסי חליפין שהם ברשות[14] המקנה בכל מקום שהם ואם נאבדו יאבדו לו ואי ל"ג זה[15] פי' הכי כיון שזכה זה[16] קנה בחליפין כלומר כיון שזכה המקנה במטבע או בסודר של קונה נתחייב המקנה להשיב לקונה חליפיו ולא מצי הדר ביה ולוי אמר בכליו של מקנה כלומר שיתן המקנה פרוטה לקונה אי גרס נתחייב זה צריך לומר כיון שזכה זה הקונה נתחייב זה דהיינו המקנה להשיב לו חליפיו שאינו יכול לחזור בו ואי לא גרסינן זה הכי נפרש כיון שזכה זה דהיינו הקונה נתחייב הוא עצמו באונסי חליפין כדפרישית[17]:

ביצד החליף שור בפרה או חמור כו'. לרב ניחא שפיר והכי פירושא החליף הקונה שורו בעבור הפרה כדי לקנות הפרה בכ"מ שהיא אבל לולי קשה היאך יפרש לוי החליף שור בפרה והלא גם השור וגם הפרה נותן המקנה לקונה דתרוייהו של מקנה ואומר ר"י שיש לפרש החליף המקנה את השור בהשתא קבלת הפרה שהקונה מקבלה הימנו בעבור דבר שהוא נותן לו:

ש"מ מטבע נעשה חליפין. ואע"פ שבתורת דמיס קי"ל (ב"מ דף מד.) דמעות אינן קונות אלא משיכת המקח אבל מעות אינן קונות אלא למיקס במי שפרע כי יהבינהו מיהא ויהליה בתורת קנין נעל דוקא דהא מטבע לאו כלי הוא ואומר רבינו תם דמטבע כעין כלי שראוי לתלותו בצואר בתו ועוד אומר ר"י משום שראוי לשקול בו משקלות ועוד יש לומר דמה שראוי להוציא ולקנות בו כל דבר מחשבינן ליה כלי[18]: **הכי** קאמר בכל הנישום דמיס באחר. פי' בקונטרס כל דבר שאם בא לתתו דמיס באחר צריך לשומו היינו כל מטלטלין בר ממטבע כיון שזכה זה כו' ואם נתנו בתורת חליפין נקנו חליפין לגוקח במשיכה שמשך בעל המקח את זה ואשמועינן תורת חליפין במטלטלין ולמימר דאע"ג דליתנהו כלי אלא מטלטלין

דמגלגל דעבד הוי דומיא דקרקע. קלא אית ליה. ומדאית ליה קלא שקר הוא מה שטוען עליו ולא יגלגל, קמ"ל. **מתני'**, כל הנעשה דמים באחר. קס"ד דהכי קאמר כל הרגיל להיות ניתן בדמי אחר והיינו מטבע. כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפיו. ועמדו החליפין ברשותו וכל האונסין עליו אם נתנו בתורת חליפין שזה קנה המטבע ועמד באחריותו האחד ונסתלק מהשור והאחר קנה השור ועמד השור ברשותו ונסתלק מהמטבע. **גמ'**. כל הנישום. מתני' מיירי שלזה ולזה מטלטלין ורוצים להחליף וצריכין לעשות שומת דמים כמה שוה זה וכמה שוה זה ומטלטלין עבדי חליפין.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דתנן הקורא לאחיכו עבד. נ"ב ס"א דתניא ומיין בתוס' פ' כפר הדס דף פז ע"ב ד"ה תנן כתבו דאשכחן דקתמר תנן ואע"ג דלישנה משנה):

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוס' ר"י הזקן

בעד אחד. דעידי קנוי צריך שיהיה שנים. בעד [אחד]. שמחייבו שבועה. אשכחן. ב) עיקר השבועה היא טענת ברי מגלגל עליו כל מה שטוען עליו בברי והא מייתינן ממונא מק"ו דניתן ליתבע בעד אחד וטענת ברי היא. שמא מגלגל. כשעיקר הטענה היא שמא כגון שבועת השומרים, מנין שמגלגל עליו כל מה שיטענו עליו בברי. אבל מה שטוען בשמא אינו מגלגל עליו. ואע"ג דסוטה מגלגל עליה שלא שטתה ארוסה וטענת שמא היא, שאני סוטה שהרי עיקר טענתה משביעין אותה בטענת שמא דהיינו אם שטתה נשואה. וכן נמי הא דתנן בפ' כל הנשבעין [שבועות מה. א] חלקו השותפים אינו יכול להשביעו, נתחייב לו שבועה ממקום אחר מגלגל עליו את הכל, והואיל שלא חלקו משביעין אותו בשבועת שמא השותפים שמא הוא, מגלגלין עליו טענת שמא אף לאחר שחלק, אבל טענת שמא שאין לה צד בעולם שיהיו נשבעים עליה אינה מגולגלת שלא יהא חמור הטפל מן העיקר. תדע דגרסינן פרק השואל [ב"מ צח, ב] שואל אומר שכורה מתה ומשאיל אומר איני יודע פטור, משאיל אומר שאולה מתה ושוכר אומר שכורה מתה ושבע אומר שכורה מתה, אמאי מאי שטענו לא הודה לו, אמר עולא על ידי גלגול הוא דאיתא ליה אשתבע לי מיהת דכדרכה מתה ומגו דאישתבע דכדרכה מתה ישבע ליה דשכורה מתה. ואילו ברישא קתני פטור ואמאי לא משתבע ליה על ידי גלגול שהרי יכול להשביעו דשכורה מתה, אלא לאו ש"מ דטענת שמא אינה מגולגלת ג). **בפנים.** בעזרה, והשביע הכהן את האשה [במדבר ה, כא], דשבועת סוטה בעזרה היא. **בחוץ.** בב"ד, שבועת ה' תהיה כין שניהם [שמות כב, י]. **ספק כודאי.** כדפרישנא לגלגל בדי על כשעיקר הטענה היא שמא. **משמתינן ליה.** כלומר ב"ד היו חייבים לנדותו. מיהו אם לא נידוהו אינו מנודה, דיהא בנידוי דקאמרינן לאו למימרא

מוסף תוספות

א. דהוי כעין העיקר. תוס' ב"מ צז. ד"ה ביום. ב. אלא על טענת ודאי. שם. ג. וכגון סוטה שרגילים לדבר שקינא ונסתרה ויש לחוש שזינתה גם באירוסין. שם. ד. אינו מנודה מעצמו. תוס' נדה יג: ה. שני. תוס' ב"מ מו. דזכה ונתחייב אמקנה קיימי תרווייהו. תוס' הרא"ש. ו. וקאי תרווייהו אקונה. תוס' הרא"ש. ז. דהחליף דהכא כמו חליפין שבכל התלמוד דהיינו שהחליף הנאת קבלת הסודר בחפץ שהוא מקנה לו. תוס' הרא"ש. כדאמרינן בפרק הזהב (ב"מ מז.) דבהתיא הנאה דקא מקבל מיניה גמר ומקני ליה. תוס' רשב"י.

תוס' ר"י הזקן (המשך)

דיהא בנדוי מאליו דהשתא הוא דמנדה ליה מריה דהאי שמעתא, אלא ב"ד מנדין אותו קאמר כשראין שעשה זה, והיינו דקאמר שמותי משמתינן ליה. וש"מ דבכל דוכתא דקתני יהא בנדוי ד) אינו בנדוי עד שינדוהו ב"ד שבדורו שראין שעשה כך וכך. יהא בנדוי. ב"ד היו מנדין אותו כדפרישנא. יורד. כלומר אין ב"ד נזקקין לו אלא מותר לו לצערו או ליטול אומנותו ממנו. ומסתברא דטעמא דהאי מילתא הוא שקורא לו עבד שאינו אסור איסור עולם בבת ישראל, שאם שחררו רבו מותר לו לבא בקהל, הוא בנדוי ואינו סופג את הארבעים. וקורא לו רשע שאינו אסור כלל בבת ישראל אין ב"ד נזקקין לו, אלא הגאיל ומוציא עליו שם שהוא רשע וגורם לו (שהוא רשע) [שיבדלו] ממנו ולא יתנו לו שום דבר להרוח ויצערוהו בכל יכולתם, שיש לבני אדם הכשרים להבדל מן הרשעים בשום עסק, ולצער אותם כפי היכולת, משום הכי יורד עמו עד לחייו. והא דאמרינן [ב"ק צא, א] זאת אומרת ביישו בדברים פטור, אינו רוצה לומר אלא מן הממון האמור שם במשנה. ור"ש פי' יהא בנדוי, ב"ד היו מנדין אותו שמזלזל בישראל כל כך אף הם יזלזלו בו. סופג את הארבעים, קנסא מכת מרדות וניתא ליה האי מנידוי. רשע יורד עמו עד לחייו, כלומר לזה אין ב"ד נזקקין אבל הוא מותר לשנאתו, ואף למעט פרנסתו ולירד לאומנתו. והעיקר מה שפירשנו. **ממונא אית ליה** גביה. ומאי אתא לאשמועינן. גופו קנוי לו. וגופו תובעו ולא ממון. היינו קרקע. ופשיטא

גלגל דוקא דהא מטבע לאו כלי הוא ואומר רבינו תם דמטבע כעין כלי שראוי לתלותו בצואר בתו ועוד אומר ר"י משום שראוי לשקול בו משקלות ועוד יש לומר דמה שראוי להוציא ולקנות בו כל דבר מחשבינן ליה כלי[4]: **הכי** קאמר בכל הנישום דמים באחר. פי' בקונטרס כל דבר שאם בא לתתו דמים באחר צריך לשומו היינו כל מטלטלין בר ממטבע כיון שזכה זה כו' ואם נתנו בתורת חליפין נקנו חליפין לגוקח במשיכה שמשך בעל המקח את זה ואשמועינן תורת חליפין במטלטלין ולמימר דאע"ג דליתנהו כלי אלא מטלטלין

לעשות שומת דמים כמה שוה זה וכמה שוה זה ומטלטלין עבדי חליפין.

א (מרי' פ"ט מהל' שלומין הל"ז טוס"ע חו"מ סי' לד סעי' לז):

רצב ב מרי' פ"ג מהל' מ"מ הל"ד סי' ג סמג עשין דרכנן ג טוס"ע יו"ד סי' שלד סעי' מג:

רצד ג מרי' פ"ח מהל' טוען ונטען הל"ב סמג עשין לה עור חו"מ סי' לד:

ש ד ה מרי' פ"ב מהל' מכירה הל' ח סמג עשין פט טוס"ע חו"מ סי' רג סעי' ח:

גליון הש"ם

גמ' רשע יורד. ע' תענית ד' ז ע"ב תד"ה מותר לקרותו: **שם** לחייו. עי' ערוך ערך חי: